

Hayat

*Hayata, daima hayat.. dün-
yaya daha çok hayat katalım!...*

Nietzsche

Cilt VI. 29, Teşrinievel, 1929 .Sayı:142

Yazılar vs yazarlara

29 Teşrinievel
Yüksek tahsil meselesi
Ressamlarımızı anlamak
Bir cenaze alayı
Ahlak terbiyesi
Eğmont
29 - 30 Teşrinievel 1339
Frine'nin heykeli
Quetta çarşısı
Yolcu duygu ve görüşü

H. M.
Mehmet Emin
M. Şekip
Enis Behiç
Kadri
Sami Sabit
Gazi Mustafa Kemal
Şükûfe Nihal
İffet Halim
Cevat

Fotoğraf neler yapıyor?
Keman san'atı ve biz
Meydanlar
Yeşilcami ve Yeşilturbe
Acara cumhuriyetinde
Ankara postası
Kör kuyu
Eski kılıç (hikâye)
Şeytanın merhameti (hikâye)
Munisler (Dostoyevkiden)

Nusret Kemal
M. Ragıp
Celal Esat
Nurettin
İ. Hikmet
Hikmet Şevki
Faruk Nafiz
Aka Gündüz
A. Gaffar
A. Ragıp

29 Teşrinievel

Bugün Türkiye Cumhuriyeti altıncı yaşına giriyor. Altı yaşındaki bir teşekkül henüz çocuk dımdır. Bu çocuğu dikkatle büyötmek, kuvvetli yetiştirmek için bu günkü nesil, elinden ne geldi ise, yapmaktan çekinmedi ve bu ihtimamla cumhuriyeti miz şimdi bütün tehlikelere, bütün arızalara karşı emniyet içindedir.

Cumhuriyet, bu devrin, bu neslin çocuğudur. Onu biz evlat gibi sevdik. Bu çocuk gelecek neslin kardaşı, ondan sonrakilerin de babası olacak ve nihayet, mermer bir heykel gibi, nesilden nesle, asırdan asra, başı yukarda, göğsü geniş ve genç,

intikal edecektir. Biz, yarınki nesillerin tapacağı putu, bu yeni timsalde görüyoruz. Dünyada hiç bir put bu kadar mukaddes olmamıştır!

Gaziye Cumhuriyetten evel tanıdık, fakat Gazi Cumhuriyeti hepimizden evel tanımıştır. Bize Cumhuriyeti tanıtan odur, ve eğer o tanıtmamış olsaydı biz bu büyük hakikatın rüyasını görmeden istiklali gaiplere karışmış bir millettik. Bunun için Cumhuriyet, Gazi, bizim lisanımızda birbirine karışan, birbirile kaynaşan iki kelimedir ki bunu bizden öğrencek olan bütün nesiller bu iki

kardeş kelimeyi birbirinden ayıramayacaklardır.

Gazi, yalnız zamanını aşmış, istikbale hüküm eden bir deha değildir, O aynı zamanda, mensup olduğu cemiyeti devrinin ilerisine götürmüş, milletine ve milletlere geniş yollar açmış bir dehadır. Bütün Asya, beklediği fecri, onun parmağının ucundan görebilir.

Gazi 1789 ihtilalini 1335 te yaptı. 1339 da bizi 1871 inkılabına erıştirdi ve bugün bütün medenî milletler gibi, bütün medenî milletlerle yana, 1929 da bulunuyoruz.

H. M.

Ressamlarımızı anlamak için

— 1 —

Zamanımızın ressamlarını ve bunların içinde Türk ressamlarını anlamak için hiç olmazsa Fransız resminin son seksen sene içinde geçirdiği afha ve ifade etmek istediği şeyleri, kısaca olsun bilmek lazımdır.

Avrupanın meşhûr ittihaz ettiği san'at örneklerinin Eski Yunan san'atı olduğu malumdur. Bu san'atta resimden çok ziyade heykeltıraşlık yükseldiği için heykel estetiği ilk plana geçmiş ve bütün Avrupa resmine en mükemmel bir estetik menbaı tesirini yapmıştır. "Roma Mektebi," yahut "resmî resim," namile XVII inçî asırda teessüs eden ve ikinci "Renessans," la başlayan bu Akademik resim gotik ve primitiflerin san'atını, o zamanın zihniyetle, "barbar," bir san'at sayarak bunun yerine ta XIX unu asrın ortasına kadar hüküm süren klasik bir resim mektebi oldu. En kısa bir tabirle "l'École," namile anılan bu mektep hristiyan ve frank san'atını inkâr ederek yunan, romalı ve italyan dehalarından geçmiş olan bir san'ata "güzel san'atlar," namını verbi; ve bu an'ane tüm üç asır san'atta hakim bir zevk olarak yaşadı. Bu zevke göre güzellik ve güzelin tiptüsü, en mükemmel tenasüpleri toplamış olan çıplak insan vücududur. Manzara resmi bunun yanında hiçtir ve ancak insan resimleri için itibarî bir "fond," yani zemin olarak kabul olunabilir. Mükemmellik tabiatın mahsulü değil, zihnin bir tecidi olduğundan bu mektepte san'at eseri atelyede yapı-

lmış mücerret bir "komposition," yani inşa olacak ve açık havada çalışmak akla bile gelmeyecektir. Manevî fikir ve mevzuları temsil etmek için yunan mî olojisinden başka senbollar aranmayacaktı. Elhasıl tabiatın mülhem olmak yok, yalnız evvelce dökülmüş bir üsluba göre üsluplaştırmak, yani tabiatı "kişileştirmek," var. Bu mektebe san'at idealinde şu üç esas bir bed-het gibi kabul edilmek lazımdır: Yunanîler güzelliğin ebedî örneklerini yapmışlardır; tenasüp güzelliği yegâne güzelliştir; san'atın en güzel gayesi insan vücudunu gös ermeştir. Bu vücudun tenasüplerinin tedbiri ancak estetik senbollara müracaatla olabilir. Realizmi gaye yapmak dalâlettir; tabiatı üsluplaştırmak, asilleştirmek, düzeltmek, bir kelimle ile mükemmelleştirmek lazımdır. Bunun için de herkese talim edilebilecek ve sistemli bir surette öğretililebilecek bir yol vardır. Güzellik yunanîlerin en mükemmel nümunelerle gösterdikleri tenasüpte olduktan sonra san'at: bu tenasüp kanunlarını bilmek ve sadakatla tatbik etmekten ibare bir mantık tahsilidir. Dikkat etmeli ki bu dogmatik iddialar yunan ve ilk Renessans ressamlarının olmayıp bunların ruhsuz ve şahsiyetsiz mukallitlerinin eseridir.

Bununla beraber tekâmül kabul etmeyip mükemmelim bulunduğuna zahip olmak, er geç kuruluk ve yeknasaklığa götüreceği bir yoldur; ve vaki olan da budur. Daima atelyede

çalışmak kapanık renklere, ziftî siyah gölgelere, ihtizazsızlığa alışmaktır. Halbuki eşyanın hacmi ve renklerini eyice göstermesi açık hava ve harekete mütevekkil, Bu mektep mükemmel yapmak fikrile çizgi-de de karakterlerden ziyade en küçük teferrüata esirdir, Bu yüzden mevzudaki büyük planlar, büyük hareketler teferruat içinde boğulur. İşte bu safha resmin "Eilatunî idealism," safhasıdır ve aldığı son kuru ve yeknasak şekiller onun tabii ve zarur bir akıbetidir Fransız ressamlarından Ingres(1780-1867) bu mektebin en son ve mes'ut bir hamlesini temsil etmiştir.

XIX uncu asrın ilk nısfında "bizi Yunan ve Romalılardan kim kurtaracak," feryadile başlayan Romantim, son klasiklerin kapalılık, donmuşluk, kaldırcılık, havasılık, ihtizazsızlık hareketsizlik bogucu teferrutçılık ve hacimsizliğinden kurtulmak için tabiatı, çılgınlar gibi aradı ve bunun tabiatı medeniyetle pek bozulmamış memleketlere kadar koştu. Bu itibarla tabiatı, manzarayı sevdirmek romantizm mektebinin yaptığı hizmetlerin en büyüğü oldu. Yalnız bu mektep klasikleşmiş bir idealizm terbiyesiyle meşbu olduğundan tabiatı mübalaga ve tiyatroyvari jestlerle doldurdu ve Eugene Delacroix (1799-1893) bu mektebin başı oldu. Artık "modernisme," yani "yenicilik," başlayarak tenasüp güzelliği yerine her şeyin kendine mahsus karakterin güzelliği ve buna mu-

vazi olarak teknik yeniliği kaim olmuştur. Bundan böyle hareketler sıklaşmıştır. Başta G. Courbet (1819-1877) olmak üzere açılan "realist", mektep evvela hakikat ihtiyacı ve tabiat üzerinde çalışmak zevkile başladı. Bunlar tabiatı ne romanlaştırmak, ne de perdaht ve tuvalet edip c'cibicileştirmek istiyor, bil'akis onu bütün çıplaklığı göstermekte bir zevk buluyorlardı. E. Manet (1832-1884) bu mektebe ve umumiyetle modernisme yepyeni bir hayat verdi. Kendinden evvel gelmiş olan ressamların gözleri zaman ve muhitlerinden ziyade eski zamanlara, veya şarkın manzaralarına açılırken E. Manet zamanını sevmek ve alakaya layık bulmak cesaretini gösterdiği gibi intihap ettiği mevzular ve kullandığı fırça ile "moderne", resmi yarattı ve üslubuna yeni bir istikamet verdi. Karakter güzelliğinin de en şahsiyetli bir mübeşşiri oldu. Her varlığın kendine mahsus karakteri bulup çıkarmaktaki güzelliği anladı ve buna psikolajik realism denirdi.

yeni realist ve karakteristlerin prensiplerini birleştirip "impresyaism",i açanlar XIX uncu asrın son sülüsünü doldurdular. Bunlar zamanlarının zıya ve renk hakkındaki ilmine istinat ederek şöyle bir nazariyeye göre resim yaptılar: Eşyayı kaplayan ve eşyaya renk veren şey havayinesimidir. Binaenaleyh bir tablo, eşyayı gösteren bir şey değil, belki her şeyden evvel bu eşyayı sarmış olan havayinesimidir. Bu ise muhtelif kesafette zıya dalgaları getirir.

ve renkler bu dalgalardan husule gelir. Her şey az çok zıya aldığı için buna göre renklidir, ve zıyalıdır; hatta gölgeler bile. Her renk hususî miktarda bir zıya dozudur; bu takdirde eşyanın çizgiye tahammülü yoktur; çizgi sırf bir galat ıdrak ve bir

insan icadıdır. Esasen birbirinden ayrı zıyalar ve bunlardan doğmuş renkler vardır. Çizgilerin ayırdığı şeyler işte bunlardır. Hakika ta çizgiler değil, seçilmez bir surette birbirlerine muhtasıl hacım ve satırlar vardır.

M. Şekip

Bir Cenaze Alayı.

*Yedi ifrite dönmüş yedi büyük günahın [1]
Omuzlarında giden bu tabut acep kimin?
Allahım, bu cenaze bana benden çok yakın;
Bu benim en kıymetli, en fazla sevdiğimin!*

*Bu ölen bir Ruh idi, bir fâninin varlığı,
Onu şimdi bekliyor yokluğun mezarlığı.
Bu Ruh ölmeyecekti; fakat öldürdüler, ah,
Şu mel'un yedi cellat, şu yedi büyük günah!*

*Ardınca ağlaşıyor bir kafile genç kadın:
Bunlar hep bu ölünün dul kalan emelleri...
Hepsinin yüzü solgun, saçları darmadağın,
Boşlukta çırpınıyor ince, berrak elleri.*

*Alayın arkasından, çılığınca haykırarak,
Rasladığı her şeyi dişleriyle kırarak,
Bu Ruha ait olan ceset - iki kolunda
İki iblis asılı - ilerleyor yolunda...*

Enis Behiç

[1] İncilde ismi geçen günahlar.

